ה מ א ס ף

לחדש איר תקמ"ה

א

שירים

חידה לחת קטנה, ואנכי יתגלגלו, יגיד לנו פתרונה ונדפיסה
קחת שמו.

אבי ואמי איש אחד, ושנים אמי ואבי.
אבי אשה והיא אמי, ואיש באנשים אבי.
ביום שנולדה אמי, הוא יום הלדת את אבי.
אמנם לא נולדה אמי, ביום שנולד בו אבי.
יום שגמלתני אמי, גם בו גמלתני אבי.
ילד יונק שדי אמי, גם הוא יונק שדי אבי.
והממרה את פי אמי, הנו ממרה את פי אבי.
העת בו ישנה אמי, נמנע ההקץ אל אבי,
גם בלתי אפשר לאמי, ללכת עת שבת אבי.
אוי לי! כי יום מתה אמי, היה יום מר מיתת אבי.
אמנם יום תחיית אמי, גם בו תחי רוח אבי.

* * *

יהודתה בוקרתי קודם, וחזקיה הוא המדבר,
דוד חפשי סוף המחבר.

ב

אלדד ומידד. *)

מידד.

שלום לך אלדד מכעים זמירות! עת ראותי אותך ישמח לבי בקרבי; היה כעצרת עד כה? מאז סרת שיר התכיב עלי החכן אנל הבאר, לא שוסתך עיני לשכר כלתה מיחל לך.

אלדד.

ה" עמך רעי מידד, אתה מטיב נגן! בוא כי נתור אחרי תרש וגזל, נבואה וכשנה תמת בללו.

מידד.

לבה וגלבה שמה על הגבעה, אשר שמה שתולה החלפה הגדולה לזכרון ברזילי; דליותיה תפשטנה על למרחוק, ורוח מקיר וכעים בוסף שמה תמיד. כשבה פה, ועדריהו ירעו בכלות דשא, וירווין מסיח הבדה.

שא כי עיניך והבט אל החלפה הגדולה הזאת, תתרחבנה עלייה, ותאריכנה סעיפיה, כסו פני הארץ בלם; פה על שבכי השושנים נשכוה, ורוח כעים יתהלך בין תלתלי שערותיהו. הבכית אלדד! המקום הזה בלו לומר כבוד, כי זכרון ברזילי הוא, זכרון חסדו ולקחתו לדור דורים תעמוד! — זאת מכפר היה הצלן אשר בעדרו, ובלקוחיו וחסדיו רבו מאין מספר. — הקשיבה את דברי והשתומם, כי פה אמר:

„נא אלהי כל בשר! שלח ברכותיך בעשתרות „לאחי, למען יחיה לחי וביתי ונאכל ובשבע ואת „אשר תותיר תחלק בין שבטי התכיונים."

ויב

---

*) Nach Geßners Idylle, Idas und Aticon.

ויברך אותו אלהים ויפרוץ מקנהו כהכה וכהכה . ויקץ ברזילי את עדרו ויתן את מתנהו לאחיעזר הצני , וילך שמח וטוב לבב אל הגבעה הזאת , ויטע את האלה , ויסגוד שיחו לפני אלהים ויאמר :

„אלהי כל הרוחות ! היום הזה הראת לעבדך „כי מצאתי חן בעיניך ; כי מלאת משאלות לבי „וברכתני ; ברך נא את האלה הזאת אשר נטעתי „הנה לזכר עולם על חמדך אשר הפלאת את עבדך . „והיו ימי שנה כשנה תקריב את מנחת דמעותי תחת „אלה , כי קדוש היום לי עד עולם . "

א ל ד ד .

בן אחי ! למקח החיים ברזילי לא ימוש מפי ומפי זרעי עד עולם . ואם תאבה , ושמעת את השיר אשר אשיר כל את שבתי תחת האלה ?

מ י ד ד .

למה זה תשחל ? הרים קולך והשמיעני את שירך הנעים ? ואכבי אתן לך את התליל הזה , רחה אכבי ברותי את מקנים מבין הסוף , והדבקתי חלקיו בדוכב .

א ז י ש י ר מ י ד ד .

„אלה עבה יפת העגף וכעימת העפלים ! מחמד „כלליך יהיו כל פנים , ישנוח כל לב . רוחות „כעימות המשבות תוך עפריך בנקמות , ידמו לבכי „חלים יעופו בקתר סביב לי . — אתם הגשן והבקר „חוקו ! ואל תהרסו לעולת הבה , אל תלחכו את „הירק הצומח סביב גזעה למען תצמיח למעלה וכנר „תשרשיו יפרה , והיה לעז לדרת . רעם וסופה „הרפו ! ואל תגיעו להשחית פתרותיה . — היי ברכה

„ונם

„וגם צדיק לזכר עולם! יגבה צמרתך כרזה שד
„העכנים, ולעין יביט ברועה מרחוק, למען יורה
„האב את בנו לאמור: ראה זה מעלני ליש צדיק!
„ויגל למוסר חוכו; תגל האם הרכה והעגומה כי
„תשורך, ותביעינה שפתיה את מפעלי ברזילי לב
„היוקק המשעשע על תיקה, וחוכיו קשוכות. —
„כטעו הרועים! עוד זכרוכי צדקה כמוהו, וכלכה
„כחברית הימים בהדרת קודש תחת השמים, ועזוז
„מעשי תמימי דרך, בגול ורכן נספרה!

כה שר מידד בנעימת זמירותיו, עד תם את דברי הסירה וחוכי לבדד עודנם קשוכות לשמוע. — ויפתח לבדד את פיו ויאמר: כאור בקר יזרח שמש תעלוזה כליותי, ככה האביר בתפארתו ישמח לבי, ועל פלס ישמחוכי מפעלות ליש צדיק! ויתן את החליל אל מידד, כאשר דבר.

שמעון כ"ו.

ב

מכתבים:

אגרות יצחק אייבל, להלמידו הנ"ח חיקי מיכל פרידלענדיער, בהלכו למסעיו ביתה אבותיו לקאפענהאגען קרית מלך רב בממריכח דענימארק *).

No. 1.

דאנציג יום ה' כב אייר תקמד.

אל תלמידי המקשיב לקולי הכחור הנעים מיכל פרידלענדר יחי' ישרוש ה' מכת שלומו עליך ועל ביתך עד עולם!

בהנתק פתיל הנעורת בהריחו לג ; כן נתקו מורשי לבבי בשמעי קול מצהלות הסוס ותרועת היש עתי לשר יוליכני ון סעיר לשר אתה ובית לכיך סם . החזקתי בך ונשקתיך לאמור : זה בני לשר נדלתיו , זה תלמידי לשר סודתיו , ויה רעי לשר להבת עולם להבהו — ופתאום תלוני לעלות על המרכבה , הסוס דוהר והחופנים ירוזון , חישי עברתי מעל פניך התעפתי עיני בך ואיבך , בקשתיך ולא מצאתיך . — עוד לא מחיתי דמעי שהבה לשר הטפת עלי לחיו עת עמדנו מזדעזים ובכיס היש חל רעהו מבלתי יכולת דבר מלומה ; עוד לא סר תמונתך מנגד עיני כשהר בקודש חזיתיך ; על כל הר ובעבה דמיתי רלותך ; בטירות מלכים כי תסתעשע , אתה עמדי ; בחברת מרשים כי תתעלם , זכרונך יעלה על לבי ; ואם במקתרים לשום קני שם אתה — כי רחוקיך וחרחם .

והנה ידוע תדע כי בחמו זה שעות שתים לחי ולחזית מרעותי **) שלוות ושקטות לדאנציג העיר , ונתכוננו לב לנסע פה ימים אחדים לרחות את העיר ואת מגרשיה . ואם עיף ויגע לכבי מטרח הדרך , וידי כבדים עלי מהרוח הקר והלח לשר נשב זה הלילה כבלילי טבת , לא לחדול מוכתוב לך ידיד לבי ! ולגיד לך את לשר קרלתי מיום לתמול עד היום .

אמנם טרם אחלה לדבר אגיע לפניך הבה ליום הקדמות תדעם תחלה , ואם יהיו ליסוד כל אלגרות לשר לכתוב לך מיום עד סוכי לביתך ואם אחלי .

הון

---

*) אלגרות בלה לשר כתבתי לתלמידי ה"ל דבות האה , ותוכם סיפורים מכל מקום לשר עברתי מקעניגסבערג עד ק"ה ומשם עד חוירתי לק"נ . ולא היתה לאנית כוונתי בזם כ"א להתעלסות אהבים בינו ובין תלמידי הנ"ל ורעין . אמנם יעצוני אהבי להוציאם לאור ע"י הדפוס למען ארחות היד יסתפק למו לזכרון הקודם לדבר בה מכל חבן למקצן ועד גדול . ואולי ידענו הקורא לבף זכות אם ימצא בהם לתעתים דברים של מה בכך כי לתקלית זוכרי הנאן יגלו לאור .

**) הכותב נסע בחברת הגבירות פריללענדר מק"נ לנכלין .

דברי המוחב .

דע בני ירחמך האל! כי לא תכלית כל הנוסעים שווים: אלה יסעו לרוחות, ואלה לרוחות; זה יסע לקנין הון, וזה יסע לפורו; זה יתור אחרי מכרת מסחריים למען שמוע דבריהם ולמוד מהם, וזה ירוץ למכרתם למען יתרחב גם הוא חכם כמותם; זה יסקוד על דלתות חכמי כל עיר ועיר, למען סוס לב על נמוי ספריהם, ועל אסיפת המיניס הטבעיים, ועל מעשי ידי אמן חכמי מרמים ומלאכת מחשבת, וזה ידרוש את שערי המייטים *) ושוקי הרוכלים לשום לב על הסתכות הבגדים השניים והשרוכים ואת תפארת העכסים; זה יחקור אחרי תכונת כל עיר ועיר ומצב אנשיה ותחבולתם להכניח ברכה אל בתיהם, וזה יתור אחרי קרנות שוחי שכר וכתי השחוק למען דעת לכמה פנים יפור הומו. — לא כן אלכי עמדי היום, ידעת רעי! כי לא נשאתי את רגלי כי אם לכבוד בית אבי ולאהבת שארי; אמנם בכל זאת אתאמץ לשום לב על כל אשר אראה, ואם קטונתי לחקור ולשפוט על כל דבר אשר אראה, אקשיב אזן לשמוע מפי מחכימים, ולא אחוש לשאול את אשר לא אדע, והנה רחשית מבמת לבי לשום לב על תכונת כל עיר ועיר אשר אעבור בה, ועל מצב העם הדר בה, ועל כלם על אחיגו בני ישראל הדרים שם, מצבם ותכונתם, אם טוב להם אם אין, אם התחילו לרעות בנעי החכמה, או הסרפו ידם לבנוע בה, או מסבת עצמותם, או מסבת זולתם, את כל אביא על הספר ותדעהו.

עוד זאת אגיד לך, כי הסכמתי לכתוב לך את כל אגרותי בלשון עבר, לבקות הכוכל לכתוב בה מכל דבר חפץ. ולכן לפעמים יבואו במכתבי אלה, דברים קטני ערך, דברי הבלה וסיפורי חול כאשר יתאוו בהסתנות בימוסי האדצות אשר אעבור בם, ובהבלף הדשות בין האנשים לעתות שונות, את כל אביא על הספר בלא"ק, ותשפוטו אתה וריעיך הנעימים אם נכונים המה. ומעתה אחל לכתוב את מסעי.

עוד לא נפקחו עפעפי שמר, והשכוי לים ביכה להגיד הענות עודנו יושב על דדו בין בתותיו כמלך בכדור; ואנכנו ילאנו הדרים. אתה ידעת את דודתך הנעימה ואת לבבה, ומי יתום רב ממנה את אשר עזבנו בנאתנו מן המקום אשר כל

*) תעלומות מלשון ענר ונגוד מזרח חוצה.

כל טוב מנוד דמומותיו ; כמותה כמוני ישבנו כחלמים ,
לא פתחנו פה — גם לשוס רוחה ללבבנו אלחון בין לאחנת
הברידה . כה ישבנו שד בואנו לעיר .

בראנדענבורג תחנות א"י

עיר קטנה יושבת על שפת פריסעם הלך , לאשיה מעטים
ודלים כלמו דיינים וחורנים וחכרים . לפנים מלודה היתה זה
וכעת רחשה חפוי טומיק מכלי מנחש .

עוד לא הכיחו הסוסים לרתוס המרכבה , והפשים ישבו
לשתות , וחנכי בדד התהלכתי לשוח בשדה אשר על
שפת המים . השמש יצא על הארץ ופני הרקיע הטהירו כשמלת
תכלת וחרגמן משולבות הנה והנה ; לפני כבר חרן זרועה ,
יבלה מרחש עיני להביט אל קצהו ; על ימיני היאור נדול
ורחב ידים , תכיות אין מספר ישוטטו בו הנה והנה ; ומשמאלי
שדות דשנות ודעבנות , וגנות מלאות בל עץ פורח , למרחה
עיני כלריח אפי כמלחתי עדנה , ותפי רוקי — כי נהייתי כחיש
מתנכא עומד במרכז הבריאה להביט אל פעל ה" ואל מעשהו ;
ואען ואומר :

„מה יקר חסדך אלהים ! בתתך לב נאדם לשום את נפלך
„ותפארתך . קטונתי מקוך , כשערתי מדעת שמן
„מפלאות מעשיך , תנוסס נפלאות אחוז , ומי כלעדיך אל
„כמותם יפליא . ואם השג לא לוכל , דעת **) אליון לא
„תקנר ידי ; אם ספרם כמו לא לוכל , כעד עשתנותי מי
„יכיר כרוב ודלתים ? על דכרתי ! כנפשי תוירתך ותפלתך
„דומיה ***) לי !

„מי

---

*) תחנות הוא שם על משקל חרבות , ושענתו תקום בחנייה . ולזה כוונו
את המקום לשם יחמו שם העוברים והנסים להחליף את הסוסים
והעגלים , (Station) נשם תחנות .

**) שמקום משכב ידע .

***) Siehe Mendelssohns Psalmen, Cap. 65.

„מי לה"? — חלי יבא, נעלה ונלחמה את לויתן
„כשעה! — הן כעס זוחל עלי שולי מעל לנכי היום
„על מוטת כנף התרן והיה כנרגיר ברחם לחיך, וכנקודה
„תוך עגולת הבריחה; ועשתנותי לחמכם עד חין קץ תניעבה,
„כנפות התרן כנכפי מעילי לחסכם, רגע תהומות תחתנה,
„ושמי השמים תסיקינה; וככל זאת תעמודכם מסתלות בהכיטן
„חל עלית עשב לחת הלומחת תחת רגלי — תוסיפנה
„השתומם כל עת תרבנה השכל בה — תבניתה,
„קומתה, גידיה, ועורקיה, כלי יציקתה, מרחיה —
„לפוכה מחקור בה עוד, דעת כפלחות מעשיה לח
„לוכל כי רב הוא! — ואתה חיש כמהר תסכיל
„עשו, ועל חל חלים תדבר נכה? — הנך מי
„פעל כל חלה? שת עיניך ורחה לפוכה וכנבה ימה
„וקדמה — מי שם פה לת המחור הנדול יומם
„ברקיע השמים כברקת שכון כין לחכני ספיר ומחלמה? —
„מי עטה לת פני החדמה ירקרק מרון ויחמר לכל
„כין ופרח: נאו והשיגו כל עין רואה, ומלאו פכי
„תכל ריק נחק? — מי נתן זמירות כעימות כנרון
„כעלי כנף הסוכבים חותי ומטיבים כנן, חשר חלף
„קולם לחדול שמוע קול עונב וחלילים? — —
„לויכה החכם בעיניך, חשר תשען על כיתך ומלין
„לנד עלאה תמלל? לויכה? — כח הכה ואחוך
„דעת! הכט פה, ורחה זה היש נדול ורחב ידיים,
„שמה תניח נדולה תהלך, רב המוכל וכל מלחיו כלמו
„נבוריס, כהריעס קול ידמו לך כבני חלים; כנחה
„תהיה כעיניך בעיר נדולה וכלוכה בשמים, וכפרוש
„עליה לת נפה לנסוע, תדמה שמוע קול רעש נדול
„וחזק; יגל כבודך לחמור: מה רבו מעללי חיש!
„מה נדלו תחבולות כני לדם! — (כי תתפלר
„ברוחך לחמור: לחי לדם כמוהו.) — לחנם
„זכור! לו חסד ה"ה החפץ כתחבולות תבונה, יוליכם
„לל ויחוו חפצם מה כחם ומה נבורתם? תחבולתם
„לפם ומעלליהם מחפע! — רגע יסד רוחו, יחלופו
„ויחיכם, יסלח דברו והיו כלח היו! — ועתה קור
„הכה, הן זה טפת מים עלי החליר, התדע כי
„כה ירמוס רמם לין מוספר, שקט ושלוו יעבור הנה
„והנה, כי על פי ה" יסע ועל פיו יחנה. — —

„שור לא הנה, שאלוה המרכבה הוחת העומדת לנגד
„עיניך, ואת קצוני המגדל הזה, הרחית כי תבני
„נוית תבניה? הידעת כי לפניס ענקים ישבו בה*),
„אשר נהיה כחגבים בעיניהם; גם המה הרימו לב
„כמוך, אמרו כאנו ועושם ידינו עשה לנו את כל
„הכבוד הזה. ויאר בס אף אלפיס, וכין לילה
„אבדו, שלח אש בחומותיה ובבתי תבניו רצח; אמנם
„פקח עיניך ודאה הנה תחת האלה הזאת, נפור
„קטנה אשר בכף יונק תבנה, קנבה שמה, חומותיה
„קם מדבק טיט חומת, והיא ישבת בה לבטח.
„שמה שתה אפרחותיה, בשלום ישבונו ואין מנוד
„מסביב, כי השנאת בורחיה תחסה עליה; על כל
„חטה אשר תמצא טרף לנוחיה; על כל שער אשר
„תמצא להציע תחתנה; ועל כל זיק שמש אשר
„יפול על מאכנה ויחם את ילדיה; בנעימות תשח
„קולה זמירות תאמר, רון ושבח ליוצר כל, ומשניח
„על יגוריו — ככה יחכיחך עוף השמים, ומבהמות
„ארץ תאלפך דעת —."

עוד לא כליתי שפוך כל נפשי, והעבדים קרחוני
לעלות על המרכבה לשוש לדרך פעמינו.

החתימה בדף הסמוך.

ג

תולדות גדולי ישראל.

יפקוד מקומו.

*) Brandenburg war ehedem ein Rittersitz, wie aus der preußischen Geschichte bekannt ist.

ד.

תולדות הזמן.

האג כ"ו אייר.

לא יוס בסורה היום, כי ביום תתמול כתקדרו שמינו בעבים, ונסתר עלינו היום לחכל, ולמספר על פטירת מדוכנו הרב הגדול החסיד מוה"ר שאול הלוי זצ"ל. תכ"ד דק"ק אשכנזים פה. ויהי בחול תס ויסר עוסה מוסטע ונדקה לעתו כל ימיו, ויגוע בן מלס ושבעים שנה ויאסף אל עמו. תכ"ג"ה.

שוויצרין במעקלענבורג כ"ט אייר.

שבת העבר התפללו לחיכו בני ישראל הדרים פה בתס לבבס תפלת חל חלת רחמים על פטירת מדוכנו הדובס החסיד הטוב ומטיב עם כל חיס. לחרי זאת התפללו תפלת הכותן תפועה למלכים על מדוכנו הדובס חסר קס תחתו יחריך ימיס על ממלכתו! ויהיס, ח"כ"ד העבר נתאספו כל חנשי קהלתנו לבוסי שחור תוך בה"כ לתפלת המנחה. ומכסף השלחן והפרוכת היו שחורות, ונרות שחורות דולקות. וקודס התפלה דרש הרב מוהר"ר מרדכי יפה תכ"ד במדינה זו, דרוש נעים, להזכיר את נדקת הדובס ע"ה ואת חסר עשה טוב עמנו, עד כי הורידו כלס ככחל דמועה. — חחר כן פתח הרב את פיהו בדברי תפחומין, ויעורר את לב השומעים לתת תודה לה"י על הרעה בעל הטובה וכי נפלחים מעשיו, ויברך את הדובס החדש ויחזק לבב העס להתבסו ולשמור חקותיו כל הימיס, ולהתפלל בעדו לה" לשמרהו ולנצרהו ולפרוס סכת שלומו עליו ועל ביתו ועל עמו. חחר זאת ערו שבי מזמורי תלים ד"ח וע"ב. ויתפללו כלס פה לחד לה" בתס לבב עליו ועל ערין ויועציו, וכל ברכותיהס קיימו בחמן.

ה
בשורת ספרים חדשים.

חמ"מ

"(קמ"ח) סס מלך מלכי המלכים, הסין בסנל בעבור "היות מלת מלך מלעיל."

גם זה לא יוכל המבקר להלדיקו, כי מה יעשה הרב עם לשת שחול, כאמר סס וְשָׁם אֲשֶׁת שחול (ד"א ד') וזלכאנו לא נמצא מלת שם בספרי תנ"ך נקוד סגול רק ו"ו פעמים בהיותה מוקפת למלה שלאחריה, כי אז נגררת ההסתעות ההיא בהכרח בעבור בטול הסניעה מת"נ שאחריה כמ"ש. מה שאין כן כאן. כי אין נקיף מלת שם למלת מלך, בהיות מלך גם כן נסמך אל התבה שלאחריו, ומן הידוע שהמבר תמיד הסמיכות האחרון יותר מן הראשון, כמו רִשְׁפֵי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ שהס כלם סמוכים ושעם שלהבת יה במשרת מפסיק ושעם אש הוא מפסיק, ושעם רשפי במפסיק יותר גדול ממנו, כאשר יבין היודע בנתוח המלאכים וסדר הנגינות. וגם זה יהיה הפסוק הכ"ל לעד, היתה מסודר בנגינותיו כזה, שעם ושם בפשטא, ואשת שאול במונח זקף קטן, ולכן הוצרך גם כאן להנקד שָׁם מלך מלכי המלכים.

"(קמ"ח) קדשה, ראינה על משקלה בעברי והד"ל "בחולם בו". וכאן הוא כי מלת קדושה היא "תאר לגעימה הסמוכה לה, ולא יתכן לאמור "שמלת קדושה בגו"ב הוא סס לשלש קדושות "שאומרים וכו"ו, כי לא תאמר רחוקה הרב את "שמעון הריגה וכו"ו."

ברא למבקר שמלת קדשה בכאן היא בס"ק ע"א גַּאֲלָה, ושעתו קדשה כלם כאחד עומים בירחה

וכו', כי אף שהן חומרים רחובן פעל פְּעִילָה מוֹהַ לא יבא
גם לחמור רחובן פעל פְּעִילָה, וכן הוא במציאות גְּאַלְתִּיךָ
אתה את גְּאַלְתִּי (רות ד') ואף כי הכא שהפעל והשם הם
מערשים שוכים, והקדמה עוכים, וכמ"ש.

"(קס"ה) וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ הכא תבת ומי היא בטעם
"מהרת ורביון הדל"ת לעד, וא"ב היפה הפע"ת
"יפתור עצמו עם המכותר בפי' כ"ג לתיבת
"המקרא יעו"ש. (ר"ל כמה שנקדמו בסוג אחור).

נראה להמבקר שלא דיוק הרב כאן היטב בדרכי בתוך
המאמר, כי הכלל הראשון הוא שלא תהייבה שלא
מלות מחוברות ורצופות, כי אם לו שיהיה טעם מפסיק
אחר תיבת ח", וכ" וג" רבוטות זו לזו לו שיהיה תיבת כ"
בטעם מפסיק, וא" וכ" רבוטות זו לזו, ומאחר עוד כלל אחר
במקרא והוא, בהיות שלא התבות החלה הכוסח והכוסח נחלק מסבוסח
המיוחס לו ביחס מה, יהו" הכוסח בטעם מפסיק, והכוסח
עם יחוסו במשרת מפסיק, כמו כל אשר לָבָן עָשָׂה לָךְ
(בראשית ל"ו), הנה בטעם לבן בטפחא ועושה לך
במרכא סוף פסוק, והוא מה שהשכל מחייבתו כאשר יבין כל
משכיל מעט מזעיר בדרכי הטעמים, גם ראינו שהמרכא נופלת
אחור בעבור קרוב הטעם של לך, ואין מוסיפין לקרוב
טעם של לבן בהיותו טעם מפסיק מט"ו לתיבת המקרא,
ולמ"ד של לך דגושה מדין דחיק: ומזה יצא גם לאור
מפעטנו כאן שמלת ומי (הכוסח) היא בטעם מפסיק, ודומה
לָךְ (הכסוח עם יחוסו) במשרת מפסיק, וטעם דומה
נקוד אחור, והלמד דגושה: ועל רביון הדלת, הנה
בחמת כלכה נא ונלקטה כשכלי שכחת מהרש"ק. ונדגיש
הדלת על דרך ואל מי דָּמִיתָ בגדלך (יחזקאל ל"ו) [מאחר
הטעם גם כן בטפחא מרכא סוף פסוק], ודוק.

"(רעט) בְּשָׁכְבָנוֹ וקומו, אחר שהוא ע"ש"כ
"בְּשָׁכְבְּךָ וקומך (דברים ו'ן), הנה תהיה
"ל"ב בְּשָׁכְבָנוֹ דגושה כמוהו."

לדעת המחבר זה ליכא בין המוכרח, כי טעם דבשות של בשבבך הוא בהיות שוא הכ"ף שלפניה שוא נח בהכרח כדין שבי שוחין רצופין, מה שליכא כן במלת בשבבנו, שהפסר היות שוא הכף שוא נע. כי כן מציכו בזה הסדר בעצמו ויבי בְּשָׁבְבוֹ (רות ג') . ואחכמו לא נדע עדיין ידיעה ברורה, למה לפעמים נדגשת ל' הפעל במקור בה"ק דגמן קלן כמו בְּנַגְּפוֹ את מצרים (שמות י"ב) ולפעמים נרפית היא כמו בְּנָקְבוֹ שם (ויקרא כ"ד) ולכן תין לשמות.

(ס"ג) **מי ידמה לך**, הלמד רפויה לפי מה שכתבתי "בסימן קס"ה ומי יתן ואדע לתיזה טעם פה יקיפה "ושם יטעימהו."

המבקר יודע טעם הקפה ידיעה ברורה ושלמה, כי גלוי הוא לעין כל רואה, והוא להמלט מקרוא בטעם של לך. ואגב דומה להיות דומה לך דלעיל כי שם תוסג המניחה תחריה מה שהי תפסר כאן, בהיות לפניה גם נרחה מי"ו לתה"מ, ומעתה כשהמלה מוקפת תהיה גם הלמד דגושה ותבת מי בטעם מסרת, ונמצא כמוהו מקרא מלת בתורה מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ השמימה (דברים ל') כי גם שם לי תפסר לקיים דין נסוג לאחור מ"ת לתה"ס וק"ל.

"(ס"ה) **ובמקהלות** המ"ס בפ"תח וה"ה בגר"י כמו "בְּמַקְהֲלוֹת ברכו אלהים (תהלים ס"ח) והוא "אחד בסמוך ובמוכרת וכו' ודרך הכתר בהגבתו "נפלא, כי לא נמנא זה המשקל מצתיה מפתח "אל תיריק ברכוי וכו' ואף כי לא רחיכו עוד שכוי "כזה בכל המשקלים מיטתיה הפתח לתירק בעבור "הסמיכות."

חגהה הבחר לח נפלחת בעיני המכקר מכל וכל, כי כן מציכו מן וְהַמַּזְלֵג (ש"ח כ") ומורקותיו וּמִזְלְגוֹתָיו (שמות ד"ד), וכן מן להוניח מַמַּסְגֵּר לפיר (שעיה מ"כי), ויחרגו ממסגרותיהם (תליס י"ח) ומן מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֲנָה (יסעיה ג') כמחוקק בְּמִשְׁעֲנוֹתָם (כמדבר כ"ח). וחס גס יטה הרב דרכו לנד לחר לחמור, לחרי שמנינו משקל כפול מַשְׁעֵן (הכ"ל) וּמִשְׁעָן כמו ויהי ה" מִשְׁעָן לי (ש"ב כ"ב), כסמך עליו לחמור גס במשקל הנקבה מַשְׁעֵנָה וּמִשְׁעָנָה ויסס לח המִּשְׁעֶנֶת (מ"ב ד") לעד כמו מִלְחָמָה וּמִלְחֶמֶת. וכן במשׁ וְהַמַּזְלָגוֹת והמורקות (ד"ה ח" כ"ח) לסר ממנו כספוט ע"מ מִזְלָג ומסס נקיט על הסחר, ויהי' זה טעס המיוק נרכוים, וחס גס שהמכקר מודה לחמתת היפך זה, בגס בכל זה לין לתמוה על הכחור, ודרך חיס יסר בעיניו.

(ש"נד) וְדַבְּרוֹת קדשך. הדלי"ת בפ"תח ע"מ בַּלְהוֹת

"צלמות וכו' ואסר ירלה להגות במיוק הר" ירפה
"הכי"ת ע"מ על דִּבְרַת בני חדס (קהלת ג").
"וכבר בניכו זה פעמים שלין לעלות לרוח משקל
"על לח דבר וכו'".

ההגהה היית כפלחת מחוד בעיני המכקר, כי חיך כדמוק המוסמך היסנה וְדַבְּרוֹת קדשך בעבור משקל לחר לחני מרמוק, לחרי לסר כמנח מקרח מלח וְהַדַּבֵּר-לין בהם (ירמי' ה") ? — ועל הרכוי ו"ו ת"ון לין להקשות כידוע למתחיל בלמוד הדקדוק. ולף כי שהרב בעלמו הניח רחיה מרכוי יסף מִדַּבְּרוֹתֶיךָ (דכרים לג") שלדעת המכקר יתכן היות הרכוי מן ושמע לת סַדַּבֵּר חלי (יסוקחל ב") לסר פעורו כמו לת הַמְדַבֵּר חלי.

את כל זה רצה המבקר לעורר עליו, והוא לא לחלק ולא ליהרג יצא, כי אם לבקר בין טוב לרע, ולברר את מעט הפסולת מתוך רוב הטוב אשר ימצא כל הקורא בספר הזה לשובע נפשו, וזה יהיה לו הרב המחבר, כי כך אמר במכתבו הן היה הקדמת ספר הלז וז"ל: "וגם נס לכבוד "עצמי לא אחוש ואבטל כבודי מפני כבוד התמת ר"ל לא "אבוש לחזור ממה שאמרתי ואשיב כבוד לתמת ואתן תודה לה; "כי אין כבוד אלא תורת תמת והסודתה היא קנין כספה "כאמרם ז"ל ומודה על האמת וכו"ן. עתה זה שבתי לתור "אחרי התמת ולקבלה מהאומרם וכו" ועתה הן נדקתו כי בתמת כבר רצה חוב לעצמו בחיזה ון ההנהות אשר כתב על ספרו תגרת בית תפלה, תשרהו!

י—ב—ל.

אן דיא אויס וועדטיגען הערעץ דיא זיך דיא בזארגונג דיזער מאנאטסשריפט איבערנאמען האבען.

אונזרע מיטאטסשריפט וועדד דיזעם יאהר ווידד גרוועהלידד ליהרע צוועלף בהגען לה"ק, צוויידד אדר דרייד דייטשע נוהבען ענטהאלטן. דעם לעצטן שטיקע זאלל דער הויפט-טיטעל חוכד דאם בילדנים מהחכם המלין ר" הירץ וויזל, פאן חוכזרם מיטגלידע דעם גשיקטען מהלער הערען לעזוע דעבן פירטרעפליכע תרבייט דעם פובליקום בריידם דורך דאם ערשטע קופפר מהחכם ר" משה דעסויא בקאנט חיזב, בייהגלעגט וועדדן. וויר וועדדן חויך כיכט ערמאנגלן גענשטעם דאם פרשפרהכנע פערלייכנים דער בפערדרער, חוכטרשטילר, חוכד פרעמומערהכטען זו ליפרן; חוכד ביטען וויר דאהער חוכזרי הערדען קלמיקהערם חוכם בהלדמעגליכסט דיא נהמען דער פרענומעדהכטען.

פרענומערונטען זין יעדם תרטע, זאָ וואָל אַלם דיוו כאָך
תוויסטשהנדע התכלתרורית לייגלוזענדן. עס העגנט לעדיגליך
פאָן דעם גוטען וויללען דעם פובליקומם דאָם תוכם כיז יעצט
דורך בייוו פאָלל תוכד תוונטערשטיונג תוך גמונטרט כאָט, זאָ,
דיוו ערוסט פאָדט זו זעצען תוכד זו פערפאָללקאָמען. וויר

וועדען תויך וויו קודש ר"ח אלול הבע"ל אַלגעם זין
ריכטיגקייט גברוכט פיכדען וועדדן, זוכן תוכזוג ערוסט
קונפטיג לויטערשטונטער זו מאכן. דיוו אַלם זעהר וויכטיגע
בייטרעגע זו נסוקט וואדדן, דיוו אַכר וועגען דער קאָסטען
כיז יעצט האכען זו רוק בליבכען מיסען.

אויך ערזוכן וויר דיוו הערדען קאָמיסיונערם תוכם
לנגוייגען, וויוו פילע עקסעמפלאריען פאָן דען
ביזהעריגען סטיקען דעם מאָסק כאָך זין לייהרן העגדען
תוכפרקויפט זיכד, תוכד וויר וועדדן מיכגען אַלם דאָן מעלדן
וויוו זיך דאָמיט זו פרהאַלטען האכען.

וויך עמפעהלען תוכם דער פערכרן גוותענהייט דעם
פובליקומם, תוכד פערזפרעכען תוכזוג זייטם
לויטערעסקונטע סטיקע תוכד דיוו פרוימטעסטע פרזעגדונג.

מגות דוושי לשון עבר.